

Bazil Oglindă

DREPT CIVIL
TEORIA GENERALĂ A OBLIGAȚIILOR

Bazil Oglindă

DREPT CIVIL
TEORIA GENERALĂ A OBLIGAȚIILOR

Universul Juridic

București

-2016-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2016, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

OGLINDĂ, BAZIL

Drept civil : teoria generală a obligațiilor / Bazil Oglindă. - București :
Universul Juridic, 2016

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-742-5

347(075.8)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Listă de abrevieri

alin.	– alineat;
apud	– citat după;
art.	– articol;
AEGRM	– Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare;
BGB	– Bürgerliches Gesetzbuch;
B.J.	– Buletinul Jurisprudențial;
Bull. civ.	– Bulletin des arrêts de la Cour de cassation;
C.A.	– Curtea de Apel;
C.A.B.	– Curtea de Apel București;
C.A. Cluj	– Curtea de Apel Cluj;
C.A.I.C.C.I.R.	– Curtea de Arbitraj Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României;
C.A.S.	– Curtea de Casație și Justiție a României (din perioada interbelică);
C.E.D.O.	– Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
C.M.	– Codul muncii;
C.P.J.C.	– Culegere de practică judiciară în materie civilă;
C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiție;
CVIM	– Convenția de la Viena privind vânzarea internațională de mărfuri;
Cass	– Curtea de Casație franceză;
C. com.	– Codul Comercial;
C. pen.	– Codul penal;
C. pr. civ.	– Codul de procedură civilă;
dec.	– decizie;
dec. civ.	– decizie civilă;
D.C.C.	– Decizia Curții Constituționale;
Defrénois	– Répertoire générale du notariat Defrénois;
Ed.	– editura;
ed.	– ediția;
Î.C.C.J.	– Înalta Curte de Casație și Justiție;
H.G.	– Hotărârea Guvernului;
hot. jud.	– hotărâre judecătorească;
ibidem	– în același loc;
idem	– același autor;
infra	– mai jos, mai departe;
Jud.	– Judecătoria;
L.G.D.J	– Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence;
lit.	– litera;
M. Of.	– Monitorul Oficial al României;

C. civ.	– Noul Cod civil;
Cod pr. civ.	– Noul Cod de procedură civilă;
nr.	– număr;
O.G.	– Ordonanță;
O.U.G.	– Ordonanță de urgență;
op. cit.	– opera citată;
P.R.	– Pandectele Române;
p.	– pagina;
parag.	– paragraful;
pct.	– punctul;
Recueil Dalloz	– Recueil Dalloz de doctrine et jurisprudence;
S.U.	– Secțiile Unite;
sect. civ.	– secția civilă;
sect. com.	– secția comercială;
sent.	– sentința;
supra	– deasupra, mai sus;
Trib.	– Tribunalul;
T.S.	– Tribunalul Suprem;
urm.	– următoarele;
vol.	– volumul.

TITLUL I

ASPECTE GENERALE PRIVIND OBLIGAȚIILE

CAPITOLUL I

Noțiunea. Structura și reglementarea obligațiilor

§1. CONSIDERAȚII GENERALE. SEDIUL MATERIEI

Teoria generală a obligațiilor a fost pe drept cuvânt calificată în doctrină ca fiind „cheia de boltă” a dreptului privat, având în vedere că întreaga construcție juridică a dreptului privat se fundamentează pe materia obligațiilor¹.

Reglementarea de drept comun a materiei obligațiilor se găsește în Codul civil Cartea a V-a, „Despre obligații”, art. 1164-2499 C. civ.

Reglementarea materiei obligațiilor reprezintă un domeniu supus parțial și armonizării și unificării legislative europene. Așa cum s-a apreciat în doctrină², chiar dacă adoptarea unui Cod civil European ar putea fi apreciată ca fiind utopică, Uniunea Europeană s-a manifestat activ în special în domeniul protecției consumatorului³.

Exemplu 1: A îi datorează lui B 100.000 de lei ca urmare a încheierii unui contract de împrumut.

Exemplu 2: C îi datorează lui D o sumă de bani egală cu valoarea prejudiciului cauzat printr-un accident de mașină care i-a afectat lui D integritatea fizică.

Exemplu 3: E îi datorează lui F realizarea unei construcții ca urmare a încheierii unui contract de antrepriză.

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile conform noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 11.

² E. Veress, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 3.

³ A se vedea în acest sens O.U.G. nr. 34/2014 privind drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M. Of. nr. 427 din 11 iunie 2014 și care transpune în legislația română Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25.10.2011 privind drepturile consumatorilor.

§2. NOȚIUNE. TERMINOLOGIE

Prestația:
obiectul
obligației

Faptul că o persoană datorează din punct de vedere juridic o **prestație** unei alte persoane reprezintă elementul comun al exemplelor arătate mai sus. După cum s-a putut observa din chiar situațiile arătate mai sus, obligația devine concretă în viața socială în multiple forme prin legătura juridică pe care o creează între un creditor (generic) și un debitor (generic). În funcție de raportul juridic concret ce s-a născut între ei, aceștia vor purta denumiri specifice, precum: împrumutat – împrumutător, victimă – făptuitor, antreprenor – beneficiar, vânzător – cumpărător etc.

Sediul materiei noțiunii de obligație se găsește în art. 1164 C. civ. care prevede că: „*Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată*”. În doctrină, noțiunea de obligație civilă a fost definită ca raportul juridic în care o parte, numită **creditor**, are dreptul de a pretinde celeilalte părți, numită **debitor**, să execute **prestația** sau prestațiile la care este îndatorat **sub sancțiunea** constrângerii statului¹.

Prin urmare, obligația presupune:

- existența unui raport juridic, o legătură juridică (*vinculum juris*);
- presupune existența unui creditor și debitor concret determinați;
- în conținutul acestui raport juridic există un drept subiectiv al creditorului și o obligație corelativă a debitorului.

1. Terminologie

Sensurile
noțiunii de
obligație

În sens larg, prin obligație se înțelege *raportul juridic obligațional*. Din acest punct de vedere, obligația reprezintă un raport juridic între o persoană denumită subiect activ (creditorul) și o altă persoană denumită subiectul pasiv (debitorul), în cadrul căruia creditorul are dreptul de a obține executarea unei prestații de către debitor (de a da, de a face sau a nu face ceva) și în ipoteza în care debitorul nu își va executa prestația de bunăvoie, creditorul va putea recurge la forța de constrângere a statului pentru a obține executarea. Executarea va purta asupra patrimoniului debitorului.

În sens restrâns, obligația reprezintă *datoria debitorului* de a executa o prestație, adică exclusiv latura pasivă a raportului juridic obligațional.

Exemplu: Cumpărătorul este obligat să plătească prețul vânzătorului sau antreprenorul este obligat să execute construcția pe care o datorează ca efect al încheierii contractului de antrepriză.

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 12.

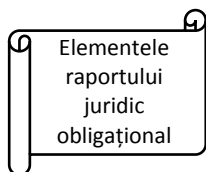
2. Obligație vs. Obligațiune

Obligațiunea reprezintă un titlu de credit, pe care o emite statul, o unitate administrativ-teritorială sau, după caz, o societate pe acțiuni, în schimbul unui împrumut specific și pe care se obligă să îl ramburseze cu dobânzile aferente.¹

Ceea ce este de remarcă în acest context este faptul că, în general, și obligațiunile au ca suport un raport juridic obligațional, însă reprezintă numai una dintre aplicațiile concrete ale obligației alături de multe alte tipuri de obligații ce există în mediul social.

§3. STRUCTURA RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL

1. Precizări prealabile

În doctrină² se apreciază în mod tradițional că în structura raportului juridic obligațional intră următoarele elemente:

- A. Subiectele;
- B. Conținutul;
- C. Obiectul;
- D. Sancțiunea.

În ceea ce ne privește, apreciem că raportul juridic obligațional, la fel ca orice raport juridic, are în structura sa internă trei elemente componente (subiectele, conținutul, obiectul). Sancțiunea reprezintă un element asociat și extern raportului juridic obligațional deoarece, pe de o parte, sancțiunea este reglementată de lege pentru ipoteza nedorită a neîndeplinirii de bunăvoie a prestației debitorului, iar pe de altă parte, pentru a se aplica sancțiunea, este necesară implicarea autorităților statului (instanță de judecată, executor judecătoresc sau chiar organele de ordine publică) care sunt terți (străini) față de raportul juridic obligațional.

În continuare însă, vom trata toate cele patru elemente datorită importanței acestora pentru conturarea regimului juridic al raporturilor juridice obligaționale, cu precizarea că primele trei elemente sunt elemente intrinseci raportului juridic, iar sancțiunea reprezintă un element extrinsec, însă esențial și asociat raportului juridic obligațional.

¹ E. Veress, *op. cit.*, p. 6.

² L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 12.

A. SUBIECTELE RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL

Subiecte:
creditorul
și
debitorul

Exemplu: În cadrul unui contract de vânzare - cumpărare, vânzătorul este creditor al prețului, fiind în același timp debitor al obligației de a transmite proprietatea bunului vândut precum și al obligației de predare a bunului; cumpărătorul este creditor în ceea ce privește dobândirea proprietății bunului vândut și al obligației de predare a bunului, fiind în același timp debitor al plății prețului.

Orice persoană, fizică sau juridică, poate fi subiect al unui astfel de raport juridic.

După cum s-a putut observa din exemplul de mai sus, în cadrul raportului juridic obligațional distingem între creditor, care este titularul unui drept de creanță (în exemplul nostru vânzătorul este creditorul obligației de a plăti prețul) și subiectul pasiv, debitorul, adică persoana căreia îi revine datoria de a executa prestația corelativă dreptului de creanță (în exemplul nostru cumpărătorul care este îndatorat să plătească prețul).

Noțiunea
de parte.
Posibilitatea
ca o parte să
fie formată din
mai multe
persoane

Nu întâmplător am dat un exemplu complex – cazul contractului de vânzare, deoarece am dorit să arătăm că în cadrul aceluiași raport obligațional este posibil ca o persoană să fie atât creditor, cât și debitor, situație explicată prin natura **sinalagmatică** și bilaterală a contractului de vânzare.

În cadrul unui raport juridic obligațional, în poziția creditorului putem avea o singură persoană, iar în poziția debitorului tot o singură persoană. Fiecare dintre acestea vor purta individual numele de parte, iar împreună vor fi numite părțile raportului juridic respectiv. Nimic nu împiedică însă ca mai multe persoane să aibă calitatea de creditori (pluralitate de creditori) sau de debitori (pluralitate de debitori).

Exemplu: O locuință este achiziționată de doi soți, iar vânzătorii bunului sunt tot doi soți. În acest caz, cumpărătorii formează o parte iar vânzătorii cealaltă parte. Precizarea are relevanță, spre exemplu, în ceea ce privește numărul înscrisurilor doveditoare ale contractului, legea obligând la întocmirea cel puțin a unui exemplar pentru fiecare parte cu interese contrare și nu a unui exemplar pentru fiecare persoană implicată în raportul juridic respectiv.

După cum s-a putut observa din cele prezentate până acum, atât denumirea de creditor, cât și denumirea de debitor reprezintă denumiri generice pentru orice raport juridic obligațional. Însă, ori de câte ori vorbim despre un anumit raport juridic obligațional, denumirile creditorului și ale

debitorului se particularizează. Astfel, vorbim despre vânzător și cumpărător, despre împrumutător și împrumutat, despre locator și locatar, despre autor al faptei ilicite și victimă etc.

Dreptul de creanță și obligația

a. Conținutul raportului juridic obligațional

În conținutul oricărui raport juridic obligațional regăsim dreptul de creanță (latura activă) și obligația (latura pasivă). Dreptul de creanță reprezintă un element al patrimoniului creditorului (element al activului patrimonial), pe când datoria face parte din patrimoniul debitorului (ca element al pasivului patrimonial).

Drepturi de creanță vs. drepturi reale

Drepturile de creanță și drepturile reale fac parte din categoria drepturilor patrimoniale.¹ Există însă o distincție netă între drepturile reale și drepturile de creanță. În vreme ce toate drepturile reale sunt legate de ideea apropiierii unui bun, subiectul pasiv (debitorul) fiind nedeterminat, drepturile de creanță sunt legate de ideea executării unei prestații, motiv pentru care întotdeauna subiectul pasiv (debitorul) este determinat. Prin urmare, în timp ce drepturile reale sunt drepturi **absolute**, deoarece titularul lor le exercită fără a avea nevoie de concursul altor persoane (drepturile reale sunt opozabile tuturor), drepturile de creanță sunt drepturi **relative**, deoarece realizarea lor se poate face numai cu concursul persoanei debitorului (drepturile de creanță sunt opozabile doar debitorului)².

Așa cum corect s-a afirmat în doctrina recentă: „*pe cât de absurd ar fi ca creditorul să ceară plata unui străin pe atât de illogic ar fi ca realitatea drepturilor reale să se manifeste doar față de anumite persoane*”³.

Dreptul potestativ

În conținutul raporturilor juridice obligaționale pot intra și drepturile potestative. Dreptul potestativ reprezintă puterea conferită unei persoane de a modifica sau stinge o situație juridică preexistentă sau de a recrea o situație juridică în mod unilateral⁴. Pot fi drepturi potestative:

- Dreptul de a exercita opțiunea din pactul de opțiune (art. 1278 C. civ.);
- Dreptul de a rezilia unilateral contractul în situația neexecutării unei obligații de către debitor (art. 1552 C. civ.);
- Dreptul de denunțare unilaterală (art. 1276 C. civ.) etc.

¹ V. Stoica, *Drept civil. Drepturi reale principale*, Ed. C.H. Beck, ed. a II-a, București, 2013, p. 31 și urm.; I. Sferdian, *Drept civil. Drepturi reale principale*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 70 și urm.

² În realitate, în măsura în care cu toții suntem obligați să nu nesocotim dreptul altcuiva, opozabilitatea este generală și în cazul drepturilor de creanță, dar numai sub acest aspect, și nu din perspectiva fructificării dreptului care va depinde exclusiv de conduita debitorului.

³ P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații. În reglementarea noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 8.; V. Stoica, *op. cit.*, p. 32.

⁴ I. Reghini, *Considerații privind drepturile potestative*, în „Pandectele Române” nr. 4/2003, p. 236-241; V. Stoica, *op. cit.*, p. 48.